بسم الله الرحمن الرحيم

الحمدلله رب العالمين والصلاة والسلام على محمد(ص) و آله و صحبه اجمعين:

أمّا بعد: آدمیزاد صاحب فضل و کرامت است. هر لحظه‌ای از عُمرش بگذرد مایه‌ای است گرانبها. نا گفته نماند اشتغال به علوم مخصوصاً علوم دینی و قرآنی ارزشی دارد بی بدیل، مشتغل را از مقام دنیایی بر قلّهٔ رفیع درجات عندالله می‌رساند(رضی‌الله عنهم و رضوا عنه)

جناب ملا عبدالله سعیدی مدّت مدیدی عمر نفیس خود را صرف اشتغال به علوم فوق‌الذکر نموده‌اند- کثّرالله أمثالَهُ- امیدوارم خداوند توفیق بیشتری به ایشان عنایت فرمایند. حقیر کتاب تقسیم ارث و نحوهٔ آن را مطالعه کرده‌ام از زحمات ایشان تقدیر و تمجید می‌نمایم. از پروردگار علیم و قدیر تمنا دارم ایشان را مزید توفیقات روز افزون قرار دهد. آمین یا ربّ‌العالمین.

عبدالرحمن خدایی

امام جمعه شهرستان بانه

فهرست مطالب

فصل چهارم

بحث اول

ارث خواهران پدری و مادری چهار حالت دارد

بحث دوم

ارث خواهران پدری ، پنج حالت دارد

بحث سوم

میراث برادران و خواهران مادری ، سه حالت دارد

فصل پنجم

بحث اول

میراث پدر بزرگ ها و مادر بزرگ ها

بحث دوم

میراث پدر بزرگ صحیح

به نام پروردگار

پیشگفتار

الحمد لله رب العالمین

سپاس بی شمار ، پروردگاری را سزاست که زندگی و حیات آدمی در جهان پر تلاطم ، چنان که اراده کرد، آفرید و در پرتو مهر و محبتش ، انسان را به زندگی در دنیا که زیربنای زندگی آخرت است، خلق فرمود و عموم مسلمانان را از اول خلقت تا انتها ی هستی در دنیا و آخرت، به دعوت حق و به رحمت پرخیر و برکتش بشارت داد و از فکر و اندیشه ی نژاد پرستی، دوری از تشتت و اختلاف بین مسلمین، در هر مذهب و قوم و ملتی که بوده و هستند به مفهوم و معنی آیه ی « وَ اعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللهِ جَمیعاً وَ لا تَفَرَّقُوا » بر حذر داشتند تا تفاهم و تکامل و برتری در جهان اسلام بر مبنای صحیح فراهم گردد و اختلاف و دو دستگی دردین پیدا نشود و دین در مرز انهدام و نابودی قرار نگیرد .

اختلاف و نفاق در اسلام باعث تباه و از هم گسیختگی شده و سبب قطع رحمت و برکات پروردگار خواهدبود.

« وَالصَّلوة وَ السَّلامُ عَلي مُحَمَّد وَ آله وَ اَصْحابِه البررة الكرام »

رحمت و برکت حق بر روح مبارک حضرت محمد (ص) هادی و مرشد کافه ی مخلوق ، پیغمبری که با امر نبوت و رسالتش خاتم تمام پیامبران گردید و دین را کامل و نعمت را تمام فرمود .

حضرت رسول (ص) فرمود :

علم فرائض را یاد بگیرید و آن را به مردم بیاموزید به راستی من در میان شما یک مسافرم و خواهم رفت و بدانید علم فرائض در بین شما از بین خواهد رفت و فتنه و آشوب در دین ظاهر و آشکار می گردد

و باز فرمود:

اگر دو نفر در حصّه ی ماترک میتِ خود اختلاف پیدا کنند کسی که به علم فرائض اشراف داشته باشد ، پیدا نخواهد نمود که در بین آن ها حکم و اجرای قانون الهی در علم فرائض قضاوت نماید .

« رواه الحاکم و صحّح اسناده - حکم المیراث صفحه ی ۷)

پیغمبر خدا (ص) فرموده :

علم فرائض را یاد بگیرید چون به راستی علم فرائض جزئی از دین شماست و بدانید علم فرائض نصف علم است و علمی است که پیش از همه ی علم های دینی از امتم گرفته می شود .

« رواه ابن ماجه و الحاکم و البیهقی - حکم المیراث صفحه ی ۷)

برای نیل به این هدف مقدس که در توان و قدرت من نبود از پروردگار توانا درباره ی نحوه ی تقسیم ارث در اسلام استعانت و کمک طلب نمودم ، باشد که پروردگار مهربان در این راه خطیر پشت و پناهم بوده و در نوشتن و گردآوری این کتاب کم حجم امّا نسبتاًپربار ، حقیر را یاری رسان باشد تا مورد استفادهیِ همگان در این عصر و دوره قرار گیرد .

بر همگان آشکار است هر آن چه از علمایان پیش از ما رحمت الله تعالی علیهم از تفسیر علوم و فنون به خصوص علم فرائض، تألیف و تصنیف شده ، جملگی دلیل و حجت است بر قدرت خداوند توانا و سبب حضرت ختمی مرتبت (ص) است که دین مبین اسلام را تأسیس و جهان جهالت را به علم و دانش ، و ظلمت و تاریکی را به نور و روشنایی مبدل نمود.

نا گفته نماند در مقدمه ی کتاب به شرح و تنظیم آیت هایی که پروردگار عالم در اول و آخر سوره ی مبارکه ی نساء برای امت حضرت ختمی مرتبت (ص) در کتاب آسمانی بیان فرموده پرداخته ام تا خوانندگان گرامی و عزیز ، ازحقایق و مفاهیم علم فرائض اطلاعات جامع و درستی ، کسب نمایند .

امید است پروردگار عالم بنده را که هم اکنون در حال گذراندن اخرین روز های پائیز عمر زندگی، می باشم در ادامه‌ی این راه بی پایان مدد

و یاری فرماید تا قدم های بیشتری در این مدت باقی مانده ، برداشته و آن چه در توان دارم برای اعتلای هرچه بیشتر اسلام و قرآن به کار گیرم .
در خاتمه ، گفتار خود را با فرموده های مولانا شیخ سعدی علیه الرحمه به پایان می رسانم.

بماند سال ها این نظم و ترتیب | زما هر ذره ی خاک افتاده جایی
غرض نقشی است کز ما باز ماند | که گیتی را نمی بینم بقایی
درازی شب از مژگان من پرس | که یک دم خواب در چشمم نگشته است

از دانشمندان و پژوهشگران و سایر اهل معارف که این کتاب را مطالعه می فرمایند ، حقیر و ناتوان را به دیده ی خلاف مروت و انصاف نظر نکرده و اگر قصور و سهویی در کتاب مشاهده نمودند اصلاح نموده و منت بر ما بگذارند ، و ما توفیقی الا با لله علیه توکلت و هو المعین .

به یاری خداوند این کتاب در هفتم خرداد ماه ۱۳۸۷ شمسی برابر با ماه جمادی الاولی ۱٤۲۹ قمری به پایان رسید

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيم

« يُوصيكُمُ اللهُ في اَوْلادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْاُنْثَيَيْنِ »

پروردگارتان نسبت به فرزندانتان درباره ی ترکه ی میت و وصیت متوفی فرموده :

اگر شخصی فوت کند و مذکر و مؤنث با هم باشند برای مذکر سهمی به اندازه ی دو مؤنث است (دو سهم را مذکر و یک سهم را مؤنث می برد)

« فَإِنْ كُنَّ نِساءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثا مَا تَرَكَ »

اگر اولاد متوفی و میت اناث باشند و اولاد مذکر نداشته باشد و مؤنث دو نفر یا بیشتر از دو نفر باشند برای آن ها از ثروت و مال متوفی دو ثلث سهم تعلق می گیرد.(مال متروکه به سه قسمت تقسیم می شود ، دو قسمت سهم الارث دختران می باشد.)

« وَ اِنْ كانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ »

اگر فرزندان میت فقط یک دختر باشد نصف مال میت به او می رسد.

« وَ لِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ واحِدٍ مِنْهُما أَلسُّدُس مِمّا تَرَكَ اِنْ كانَ لَهُ وَلَدٌ »

برای پدر و مادر میت اگر زنده باشند از ترکه ی میت برای هریک از آن ها ($\frac{1}{6}$) است از چیزهایی که از میت باقی مانده است .

« فَاِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَ وَرِثَهُ اَبْواهُ »

اگر میت دارای اولاد نباشد و پدر و مادر ، وارث میت باشند در این هنگام دو قسم در تقسیمات مد نظر قرار می گیرد :

قسم اول :

میت برادر نداشته باشد در این قسم مادر میت ، یک سوم و پدر میت، دو سوم ترکه را می برند .

« فَاِنْ كانَ لَهُ اِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ أَلسُّدُسُ »

قسم دوم :

اگر میت دارای برادر باشد به مادر میت از شش حصّه و سهم ، یک سهم به مادر تعلق می گیرد و بقیه ی مال و ماترک به پدر متوفی تعلق دارد چون

برادران در صورت حیات پدر و مادر ، از ماترک برادر میت خود سهم و حصّه نمی برند ولی مادر را از بردن ($\frac{1}{3}$) مال ، مانع می باشند.

« مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِها أَوْ دَيْنٍ آباؤُكُمْ وَ أَبْناءُكُمْ لا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعاً فَرِيضَةٌ مِنَ اللهِ انَّ اللهَ كانَ عَليماً حَكيماً »

« سوره ی نساء آیه ی ۱۱»

این حصّها که از مال متوفی بیان شد پس از اخراج وصیّت و دین میت است یعنی باید از مال متوفی پیش از همه وصیّت و دین متوفی عملی شود بعد ما بقی مال میت در بین وارث تقسیم شود.

پدران و فرزندان شما ، آن هایی که مرگ را درک کرده ، بعضی وصیت می کنند و برخی وصیت نمی کنند و آگاه نیستند که خیر و منفعت کدام ، به شما نزدیک تر است .

احکام مذکوره ی فوق تماماً از طرف پروردگار برای شما واجب شده است به راستی خداوند عالم و حکیم است .(از روی حکمت در بین مردم مال میت را اجازه ی تقسیم داده است .)

در هنگام مراجعت حضرت ختمی مرتبت (ص) از حجه الوداع در راه مکه به مدینه ، جابر بن عبدالله از جماعت انصار مدینه ی منوره ، به نزد حضرت محمد (ص) آمد و به عرض ایشان رساند و گفت :

یا رسول الله (ص) اگر خواهرم فوت شود از ماترک و مال او چه قدر به من می رسد ؟ در ان هنگام آیه ی شریفه ی زیر به وسیله ی حضرت جبرئیل سلام الله تعالی علیه نازل شد.

میراث و ماترک برادر از خواهر و بالعکس را از طرف پروردگار به سمع حضرت رساند و آیه ی زیر جداگانه نازل شده از احکام ارث که در اول سوره ی نساء ذکر شده فاصله دارداین آیه ی شریفه آخرین آیه از احکام می باشد که بر قلب مبارک حضرت (ص) نازل شده است:

« يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللهُ يُفْتيكُمْ في الْكَلَلَةِ »

یا محمد (ص) درباره‌ی ارث بردن خواهر و برادر از یک دیگر از تو فتوی می طلبند به آن ها بگو پروردگار درباره ی برادر و خواهر از پدر و مادر متوفی و میت خود فتوی داده و فرموده :

« إنِ امْرُوءٌ هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَ لَهُ أُخْتٌ فَلَها نِصْفُ مَا تَرَكَ »

اگر مردی بمیرد و بعد از او ، اولادی باقی نماند و تنها یک خواهر بعد از خودش باقی بماند به آن خواهر نصف ماترک متوفی می رسد .

« وَ هُوَ يَرِثُها اِنْ لَمْ يَكُنْ لَها وَلَدٌ »

اگر زنی بمیرد و اولاد نداشته باشد پس از فوت او برادر پدری و مادری و یا هر پدری داشته باشد تنها وارث تمام اموال و ماترک خواهرش خواهد بود.

« فَاِنْ كانَتا اثْنَتَيْنِ فَلَهُما الثُّلْثانِ مِمّا تَرَكَ »

اگر برای میت دو خواهر و یا بیشتر وارث باشند ($\frac{۲}{۳}$) ثلثان از سه حصّه، دو حصّه از ماترک به آن ها می رسد.

« وَ اِنْ كانُوا اِخْوَةً رِجالاً وَ نِساءً فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ »

و اگر وارث چندین خواهر و برادر باشند جمیع مال را تقسیم می کنند ولی به مذکر دو برار حصّه ی مؤنث می رسد.

« يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمْ اَنْ تَضِلّوُا وَ اللهُ بِكُلِّ شَيٍ عَليمْ »

« سوره ی نساء آیه ی ۱۷۶»

پروردگار برای شما هر حکمی را بیان تا در ضلالت و گمراهی واقع نشوید و خدا به همه چیز عالم است .

حکم آیه ی ۱۷۶ درباره ی ارث برادر و خواهر پدری و مادری و یا خواهر و برادر پدری می باشد و تقسیم ارث درباره ی خواهر و برادر مادری در اول سوره ی بیان شده و باقی مانده ی ماترک از سهم الارث خواهران باید به بیت المال تسلیم گردد تا در راه خیر و صلاح مصرف شود ولی به فتوای علمای فقهی ، باقی مانده به وراث بر می گردد و تقسیم ما ترک متوفی بعد از وصیت و دین که در ذمه ی میت بوده باید عملی شود.

«بسم الله الرحمن الرحیم»

فصل اول
ارث زن و مرد
بحث اول

میراث زوج دو حالت دارد :

حالت اول :

نصف است در ترکه و میراث زن متوفی، که به شوهر در حال حیات برسد در وقتی که زوجه فرع وارث، یعنی اولاد نداشته باشد خواه این اولاد از شوهر فعلی و یا از شوهر قبلی باشد .

پروردگار می فرماید:

« وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ اَزْواجُكُمْ اِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ »

« سوره ی نساء آیه ی ۱۱ »

از برای شما شوهران است نصف میراث و مالی که همسرانتان باقی گذاشته اند، چنان چه همسرانتان ، اولاد نداشته باشند.

حالت دوم:

برای مرد ربع است($\frac{۱}{۴}$)

اگر زنی بمیرد و اولاد داشته باشد بعد از اخراج وصیت، زن متوفی و دَيْنْ و قرضی که در ذمّه ی اوست، بایستی اول وصیت و قرض اخراج کنند ، بعد از آن ارث تقسیم شود .

پروردگار می فرماید :

« فَاِنْ كانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ الرُّبُعُ مِمّا تَرَكْنَ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصينَ بِها اَوْ دَيْنٍ »

« سوره ی نساء آیه ی ۱۲»

اگر زوجه فوت کند و بعد از او سه نفر اعمّ از شوهر، خواهر پدری و مادری و عموی میت باقی بمانند ، واندازه و مقدار ارث و ماترک (۳۰۰) تومان باشد، سهم هر یک از آنها به شرح زیر خواهد بود:

شوهر	، خواهر پدری و مادری	، عمو	و مسئله درعدد(۲)صحیح می‌باشد.
$\frac{۱}{۲}$	$\frac{۱}{۲}$	باقی مانده	
۱	۱	۰ صفر	

در این مسئله برای شوهر نصف(۱۵۰)تومان، برای خواهر پدری و مادری(۱۵۰) تومان و برای عمو باقی مانده ی میراث که از میراث چیزی باقی نمانده است.

در تعیین به فرع وارث تا از میراث متوفی خارج شوند ، پسر دختر، دختر دختر و نسل و نژاد آن ها.

امّا در نزد مذهب امامیه، پسران دختران ، مانند پسران پسران از زوجه ی متوفی ارث می برند ، امامیه (ع) مسلمانانی هستند که معتقد به امامت بلا فصل علی ابن ابی طالب (ع) می باشند و از فرقه ی اهل تشیع اند که به دوازده امام اعتقاد دارند.

مثال :

اگر زنی بمیرد و بعد از فوت خودش باقی بگذارد شوهر ، مادر و برادر مادری و مبلغ میراث و موجودی متوفی(۶۰۰) تومان باشد ، سهم هریک به قرار زیر است :

شوهر	، مادر	، برادر مادری میت	اصل مسئله درعدد(۶) صحیح است.
$\frac{۱}{۲}$	$\frac{۱}{۳}$	$\frac{۱}{۶}$	
۳	۲	۱	

برای شوهر نصف سهم یعنی (۳) از عدد(۶)، برای مادر ثلث سهم یعنی (۲) از عدد(۶)برای برادر مادری سدس سهم یعنی (۱) از عدد (۶) و تقسیم می شود این مبلغ بر عدد (۶)، پس سهم هرکدام از آن ها(۱۰۰)تومان می باشد.

۳۰۰ =۱۰۰× ۳ تومان سهم زوج

۲۰۰ =۱۰۰× ۲ تومان سهم مادر

۱۰۰ =۱۰۰× ۱ تومان سهم برادر مادری

مثال:

اگر زنی بمیرد و بعد از فوت خودش باقی بگذارد یک دختر ، یک پسر و شوهر و میراث به جا مانده از او(۵۰۰)تومان باشد، سهم هر کدام از وارثین به شرح زیر است :

شوهر	دختر	پسر	و مسئله در عدد (۴) صحیح است .
۱/۴	۱/۴	۲/۴	پسر عصبه است دو سهم ترکه و میراث از مادرش می برد
۱	۱	۲	(للذکر مثل حظ الانثیین)

چون زن متوفی ، بعد از فوتش هم دختر دارد و هم پسر ، پروردگار دو سهم برای پسر و یک سهم برای دختر در این موجودی میت که(۵۰۰)تومان می باشد واجب فرموده یعنی برای مذکر ، دو برابرحصه ی مؤنث مقرر نموده است .

۱۲۵ = ۴ : ۵۰۰ تومان سهم واحد

۱۲۵ = ۱۲۵×۱ تومان سهم شوهر

۲۵۰ = ۱۲۵×۲ تومان سهم پسر

۱۲۵ = ۱۲۵×۱ تومان سهم دختر

مثال :

اگر زنی بمیرد و پس از فوتش ، وارث ۴ نفر اعمّ از مادر ، پدر ، پسر و شوهر بوده و میراث به جا مانده‌ی متوفی (۲۴۰) تومان باشد ، سهم و حصه‌ی هر یک از وارثان به شرح زیر می باشد.

ومسئله در عدد (۱۲) صحیح است.

مادر	پدر	پسر	شوهر
۱/۶	۱/۶	باقی مانده	۱/۴
۲	۲	۵	۳

۲۰ = ۴ : ۱۲ تومان سهم واحد

۴۰ = ۲۰×۲ تومان سهم مادر

۴۰ = ۲۰×۲ تومان سهم پدر

۱۰۰ = ۲۰×۵ تومان سهم پسر

۶۰= ۲۰×۳ تومان سهم شوهر

این حالات ذکر شده مربوط به ، شوهری است که همسرش فوت کرده باشد، از این فرض و سهم معینه نمی تواند تجاوز کند اگر چه وارث خودش باشد و باقی مانده به بیت المال تعلق می گیرد اما باقی ترکه و میراث به وارثان دیگر تعلق می گیرد و هیچ کس بر ردّ باقی مانده ارث که به شوهر تعلق گیرد سخن به میان نیاورده است غیر از حضرت عثمان .

«حکم المیراث صفحه ی ۹۱»

بحث دوم

میراث زن

در ترکه مرد دو حالت دارد:

حالت اول :

ربع ($\frac{1}{4}$)برای زن می باشد :

در ترکه و میراث مرد متوفی که در این ربع ($\frac{1}{4}$) همه‌ی زنان که در نکاح و عقد مرد متوفی بوده اند مشترک و به تساوی در بین آن ها تقسیم می شود به شرطی که مرد متوفی فرزند و فرع وارث نداشته باشد ، در موقع مرگ خواه از این زن وارثه و یا زنان قبلی و غیره باشند .

زنان یک هشتم ($\frac{1}{8}$) از میراث شوهر می گیرند ، بعد از اخراج وصیّت و قرضی که در ذمّه ی مرد متوفی می باشد .

« سوره ی نساء آیه ی ۱۱»

مثال حالت اول :

اگر شخصی بمیرد و بعد از فوت خودش باقی بگذارد سه زن، خواهر پدری و مادری، وبرادر پدری و میراث و اموال به جا مانده از او (۷۰۸)تومان باشد، پس نصیب و سهم هرکدام از وارثین به شرح زیر است.

سه زن ،	خواهر پدری و مادری ،	برادر پدری ،	و اصل مسئله در عدد (۴) درست می شود.
$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{2}$	باقی مانده ی ارث را می برد	
۱	۲	۱	

۱۷۷=۴: ۷۰۸ تومان یک سهم واحد می باشد.

پس آن عدد ضرب سهم و حصّه ی شخص وارث می شود (برای مثال)

۱۷۷=۱ × ۱۷۷ تومان سهم هرسه زن است .

۵۹=۳ :۱۷۷ تومان سهم و حصّه ی تنها یکی از زنان می باشد.

۳۵۴=۲ × ۱۷۷ تومان سهم است برای خواهر پدری و مادری شخص متوفی

۱۷۷=۱ × ۱۷۷ تومان سهم و حصّه ی برادری پدری شخص متوفی .

مثال حالت دوم :

اگر شخص بمیرد و بعد از فوت خودش باقی زن ، مادر ، دو برادر مادری و یک برادر پدری و میراث و اموال به جا مانده از او (۳۶۰) تومان باشد ، پس سهم و حصه ی هر یک از آن ها به شرح زیر می باشد.

زن ،	مادر ،	دو برادر مادری ،	یک برادر پدری و مادری	و مسئله در عدد (۱۲) حل می شود.
۱/۴	۱/۶	۱/۳	باقی مانده ی ارث	
۳	۲	۴	۳	

۳۰=۱۲ :۳۶۰ تومان سهم و حصّه ی واحد

آن عدد ۱۲ ضرب در سهم و حصّه ی شخص وارث می کنیم

۹۰=۳۰× ۳ تومان سهم و حصّه ی یک زن می باشد

۶۰=۳۰× ۲ تومان سهم و نصیب مادر

۱۲۰=۳۰× ۴ تومان سهم دو برادر مادری می باشد

۶۰=۲ ×۱۲۰ تومان سهم هر یک از برادر مادری

۹۰=۳۰× ۳ تومان باقی مانده ی برادر شقیق یعنی برادر پدری و مادری

مثال حالت سوم :

اگر شخصی بمیرد و پس از خودش باقی بگذارد پسر پسر ، دو زن ، مادر و پدر و میراث و اموال بعد از او (۱۲۰) تومان باشد ، پس سهم هر یک از آن ها به شرح زیر می باشد.

دو زن ،	مادر ،	پدر ،	پسر پسر	و مسئله در عدد (۲۴) درست می شود.
۱/۸	۱/۶	۱/۶	چون پسر پسر عصبه هستند باقی مانده به آن ها تعلق دارد.	
۳	۴	۴	۱۳	

۵=۲۴ :۱۲۰ تومان سهم تنها

۱۵=۵ ×۳ تومان سهم دوزن می باشد

۷/۵=۲ :۱۵ تومان حصّه ی یک زن تنها است

۲۰=۵ ×۴ تومان حصّه ی مادر

۲۰=۵ ×۴ تومان حصّه ی پدر

۶۵=۵ ×۱۳ تومان سهم پسر پسر می باشد

مثال حالت دوم :

اگر شخص بمیرد و بعد از خودش باقی بگذارد سه دختر ، سه زن ، مادر وپدر و میراث و اموال به جای مانده از او مبلغ (۵۴۰) تومان باشد سهم آن ها به شرح زیر می باشد (مسئله در عدد ۲۴ درست می شود) آما چون در تخصیص سهام صاحبان کم وکسر ی پیدا می شود در عدد(۲۴) عول کردیم و مسئله به عدد (۲۷)رساندیم تا کسر و نقصی در سهام پیدا نشود.

سه دختر	، سه زن	، مادر	، پدر	و مسئله در عدد (۲۴) صحیح است.
۲/۳	۱/۸	۱/۶	۱/۶	عول به ۲۷
۱۶	۳	۴	۴	

۲۰=۲۷ : ۵۴۰ تومان یک حصّه و سهم تنها

۳۲۰=۱۶ × ۲۰ تومان سهم سه دختر

۱۰۶/۶۶۶=۳ : ۳۲۰ تومان حصّه ی یک دختر

۶۰=۲۰ × ۳ تومان سهم سه زن

۲۰=۳ : ۶۰ تومان سهم یک زن

۸۰=۲۰ × ۴ تومان سهم مادر

۸۰=۲۰ × ۴ تومان سهم پدر

فصل دوم

میراث پدر و مادر

بحث اول

میراث پدر از ترکه‌ی متوفی

در این جا سه حالت وجود دارد:

حالت اول :

فرض است که سُدس ($\frac{1}{6}$) برای پدر، در ترکه و میراث متوفی می باشد اگر فرع وارث مذکر،با پدر باشد هرچند فرع وارث میت به پایین تر بروند.

پروردگار می فرماید :

« وَ لِاَ بَوَیْهِ لِکُلِّ واحِدٍ مِنْهُمَا اَلسُّدُسِ اِنْ کانَ لَهُ وَلَدٌ »

« سوره ی نساء آیه ی ۱۱ »

یعنی سهام و سهمی که شارع مقدس برای وارث مقدر کرده است و در این جا برای پدر ($\frac{1}{6}$) می باشد هنگامی که پدر با فرع وارث مذکر برخورد کند .

پروردگار می فرماید :

برای پدر و مادر متوفی از مال میت برای هر یک از آن ها یک حصّه و سهم از ($\frac{1}{6}$)از آن مقداری که از میت باقی مانده است تعلق می گیرد و مال به(۶)قسمت تقسیم می شود ، یک سهم به پدر و یک سهم به مادر داده می شود ، اگر هر دو در حال حیات باشند می توانند هر دو سهم خود را اخذ نمایند امّا اگر یکی زنده باشد فقط سهم خود را می برد و این ($\frac{1}{6}$) سهم به پدر و مادر موقعی است که متوفی دارای اولاد باشد.

حالت دوم:

فرض ($\frac{۱}{۶}$) در صورتی است که میت ، خویشاوندان پدری مثل دختر، دختر پسر ، داشته باشد.

«وَلَيسَ لِلْاَبِ مَعَ الْوَلَدِ الذَّكَرِ اَوْ وَلَدِ الْاَبْنِ اِلّا السُّدْسُ فَانْ كُنَّ بَنَاتٍ كانَ لَهُ مَا فَضُلَ»

« مغنی جلد ۶ صفحه ی ۲۳۴ »

حالت سوم :

تعصیب است یعنی در وقتی که فرع وارث وجود نداشته باشد ، باقی مانده ی ماترک را پدر می برد.

مثال حالت اول :

اگر شخصی فوت کند و بعد از فوت خودش باقی بگذارد زن ، پدر ، پسر و برادر پدری و مادری ، پس سهم هریک از آن ها به شرح زیر می باشد.

زن ،	پدر ،	فرزند	برادر پدری و مادری	و مسئله در عدد (۲۴) صحیح می باشد.
$\frac{۱}{۸}$	$\frac{۱}{۶}$		ساقط	
۳	۴	۱۷	چون عصبه است باقی مانده را می برد و برادر پدری و مادری میت از ارث متوفی ساقط به وسیله ی پدر و پسر میت	

برای پدر (۴) سهم از عدد (۲۴) ، زن میت (۳) سهم از عدد (۲۴) فرزند متوفی (۱۷) از مخرج (۲۴) که این باقی مانده می باشد پس برادر پدری و مادری میت مستحق هیچ سهمی نمی باشد و از میراث به واسطه ی پدر و پسر متوفی حجب و منع شده است .

مثال حالت دوم:

برای پدر متوفی

اگر شخصی فوت کند و بعد از او زنده بمانند دختر ، پدر ، مادر و برادر مادری، سهم و حصّه ی هر یک از آن ها به قرار زیر است .

دختر،	پدر،	مادر ،	برادر مادری	و مسئله در عدد (۶) صحیح می باشد.
۱/۲	۱/۶ و مابقی	۱/۶	ساقط است از سهم الارث به وسیله‌ی پدر وفرع وارث میت	
۳	۱+۱	۱		

عدد (۳) سهم حصّه ی دختر از عدد(۶)، یک سهم مادر از عدد (۶) و دوسهم برای پدر که یک سهم به واسطه ی فرضیت و سهم دیگرش چون عصبه است.

و برادر مادری میت ساقط است به واسطه ی پدر میت .

مثال حالت سوم :

اگر زنی بمیرد و بعد از خودش باقی بگذارد شوهر ، پدر و برادر پدری و مادری ، سهم هریک از آن ها به شرح زیر است .

شوهر ،	پدر ،	برادر شقیق ،	و مسئله در عدد (۲) صحیح است .
۱/۲	ما بقی ترکه	ساقط است به سبب پدر	
۱	۱		

برای شوهر یک سهم از عدد (۲) و برای پدر یک سهم از عدد (۲) که باقی مانده است بعد از سهم زوج ، برادر پدری و مادری متوفی به واسطه ی پدر میت از ارث ساقط می شود.

بحث دوم

میراث مادر

برای مادر سه حالت وجود دارد :

مثال حالت اول :

حالت اول مادر ($\frac{1}{3}$) می باشد .

در صورتی که میت اولاد نداشته باشد و هم این که تعداد دو و یا بیشتر از برادران و خواهران متوفی نباشند.

مثال حالت اول :

اگر شخصی بمیرد وارث بعد از او پدر ، مادر و ، برادر پدری و مادری باشند و مبلغ (۳۲۱)تومان موجودی متوفی باشد ، سهم و حصّه ی هر کدام به شرح زیر است .

مادر ،	پدر ،	برادر پدری و مادری	و مسئله در عدد (۳)صحیح است.
$\frac{1}{3}$	مابقی	ساقط است	
۱	۲		

پس یک سهم برای مادر از عدد (۳) ثلث ($\frac{1}{3}$) و باقی مانده برای پدر (۲) سهم از عدد (۳) می باشد .

۱۰۷=۳ : ۳۲۱ تومان سهم واحد

۱۰۷=۱ × ۱۰۷ تومان سهم مادر

۲۱۴=۲ × ۱۰۷ تومان سهم پدر میت

مثال حالت دوم :

مادر $(\frac{۱}{۶})$

مثال :

اگر زنی بمیرد و بعد از فوتش باقی بگذارد مادر، پدر ، پسر و شوهر و مبلغ (۴۸۰) تومان پول موجودی داشته باشد پس سهم هریک از وارثان به این قرار است .

مادر	پدر	پسر	شوهر	و مسئله در عدد (۱۲) صحیح است
$\frac{۱}{۶}$	$\frac{۱}{۶}$	باقی مانده	$\frac{۱}{۴}$	
۲	۲	۵	۳	

پس دو سهم برای مادر از عدد(۱۲)، دو سهم برای پدر از عدد (۱۲) و سه سهم برای شوهر از عدد (۱۲) باقی مانده از (۱۲)که (۵) سهم است برای پسر .

۴۸۰ : ۱۲=۴۰ تومان سهم واحد

۲ × ۴۰=۸۰ تومان سهم مادر متوفی

۲ × ۴۰=۸۰ تومان سهم پدر متوفی

۵ × ۴۰=۲۰۰ تومان سهم پسر متوفی

۳ × ۴۰=۱۲۰ تومان سهم شوهر میت

مثال حالت دوم :

سدس ($\frac{1}{6}$) با وجود فرع وارث مذکر یا مؤنث یک نفر باشد یا زیادتر ، اگر چه به پایین تر بروند و یا دو نفر و یا بیشتر از برادران.

اگر شخصی بمیرد و بعد از فوتش زن، مادر،برادر پدری و مادری و یک برادر مادری،درحال حیات باشند سهم هر یک از آن ها که مبلغ(۶۲۴) تومان باشد به شرح زیر می باشد.

زن ،	مادر ،	برادر پدری مادری ،	برادر مادری	و مسئله در عدد (۱۲) صحیح است.
$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{6}$	باقی مانده	$\frac{1}{6}$	
		۵		
۳	۲		۲	

۵۲=۱۲ : ۶۲۴ تومان سهم واحد

۱۵۶=۵۲× ۳ تومان سهم زن

۱۰۴=۵۲× ۲ تومان سهم مادر

۱۰۴=۵۲× ۲ تومان سهم برادر مادری

۲۶۰=۵۲× ۵ تومان سهم برادر پدری و مادری

مثال حالت سوم:

($\frac{1}{3}$) باقی مانده ، در مسئله ماترک ، پدر ، مادر و یکی از زوجین باشد.

اگر شخصی بمیرد و وارث متوفی زن ، مادر و پدر، بوده و ماترک موجودی میت مبلغ (۴۰) تومان باشد، پس ارث و سهم هریک از وارثان به شرح زیر است.

زن ،	مادر ،	پدر ،	و مسئله در عدد (۴) صحیح است.
$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{2}{3}$ باقی مانده	
۱	۱	۲	

۱۰=۴: ۴۰ تومان سهم واحد

۱۰=۱۰× ۱ تومان سهم زن

۱۰=۱۰× ۱ تومان سهم مادر

۲۰=۱۰× ۲ تومان سهم پدر

مثال :

اگر زن بمیرد و بعد از فوتش ، شوهر ، پدر و مادر در حال حیات بوده و بعد از فوت مبلغ (۹۰۰) تومان پول موجودی داشته باشد ، پس سهم هر یک از وارثان به شرح زیر می باشد.

شوهر	پدر	مادر
۱/۲	۲/۳	۱/۲
۳	۲	۱

و مسئله در عدد (۶) صحیح می باشد.

۱۵۰=۶: ۹۰۰ تومان سهم واحد

۴۵۰=۱۵۰× ۳ تومان سهم شوهر

۱۵۰=۱۵۰× ۱ تومان سهم مادر

۳۰۰=۱۵۰× ۲ تومان سهم پدر

فصل سوم

میراث دختران میت و دختران پسر میت

بحث اول دختران میت

(۱) نصف است برای یک دختر ، هر وقت پدرش بمیرد .

پروردگار می فرماید :

« فَانْ كانَتْ وَاحِدَةً فَلَها النِّصْفُ »

اگر اولاد میت فقط یک دختر باشد به او نصف مال متوفی تعلق می گیرد .

(۲)ثلثان برای دو دختر و یا بیشتر به شرطی که مذکر در درجه ی آن ها وارث نباشد .

پروردگار می فرماید :

« فَانْ كُنَّ نساء فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثا مَا تَرَكَ »

تعصیب خویشاوندی پدری یک نفر باشد یا بیشتر ، پسر میت ،آن ها را عصبه می کند برای مذکر، حصّه ی دو نفر مؤنث است .

پروردگار می فرماید :

« يُوصيكُمُ اللهُ في اَوْلادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِ الْاُنْثَيْنِ »

مثال حالت اول نصف :

اگر شخصی بمیرد و وارث بعد از او دختر ، پدر ، برادر شقیق و برادر مادری ، بوده و موجودی ماترک مبلغ (۳۲۴) تومان باشد سهم هریک از آن ها در این موجودی به شرح زیر می باشد.

دختر	پدر	برادر پدری مادری	برادر مادری
$\frac{۱}{۲}$	$\frac{۱}{۶}$	ساقط	ساقط
۳	۲+۱		

دختر ، پدر ، برادر پدری مادری ، برادر مادری و مسئله در عدد (۶) صحیح است.

پس مجموع سهم پدر عدد (۳) و(۳۲۴) را تقسیم برعدد (۶) می کنیم و می گوئیم

۵۴=۶: ۳۲۴ تومان سهم تنها

۱۶۲ =۵۴× ۳ تومان سهم دختر

۱۶۲=۵۴× ۳ تومان سهم پدر که ($\frac{۱}{۶}$) می باشد و باقی مانده ی ما ترک که (۲) است به او تعلق دارد.

مثال حالت دوم ثلثان :

اگر شخصی بمیرد و وارث پنج دختر ، پسر پسر ، برادر پدری مادری ومادر بوده و موجودی بعد از فوت خودش مبلغ (۳۴۲) تومان باشد پس سهم هریک به این صورت است .

پنج دختر ، پسر پسر ، برادر پدری مادری ، مادر ، و مسئله در عدد (۶) صحیح است.

۲/۳	باقی مانده	ساقط از ارث	۱/۱
۴	۱		۱

۵۷=۶: ۳۴۲ تومان یک سهم تنها

۵۷=۵۷× ۱ تومان سهم مادر

۵۷=۵۷× ۱ تومان سهم پسر پسر

۲۲۸=۵۷× ۴تومان سهم پنج دختر

۴۵/۶۰۰= ۵ : ۲۲۸ تومان سهم هر یک از دخترها

مثال حالت سوم:

خویشاوندی و تعصیب می باشد.

اگر شخصی بمیرد و وارث بعد از او ، سه دختر ، یک پسر ، مادر ویک برادر پدری داشته باشد و موجودی او مبلغ (۶۳۶) تومان بوده ، پس سهم هر کدام از آن ها به شرح زیر است .

سه دختر ،	پسر ،	مادر ،	برادرپدری	و مسئله در عدد (۶) صحیح می باشد.
باقی مانده	باقی مانده	$\frac{۱}{۶}$	ساقط از ارث	
۱+۱+۱	۲	۱		

تعصیباً للذکر مثل حظ الانثیین

در این مثال عدد (۵) راکه سهم سه دختر و یک پسر است و پسر دارای دو سهم می باشد تقسیم می نمائیم به سهم سه دختر و به سهم یک پسر و فرض می کنیم که این پسر ، دو دختر باشد و دختران هریک از آن ها (۱) فرد باشند درنتیجه :

۵=۲+۱+۱+۱ پس عدد ۵ تقسیم می کنیم به عدد ۵ به این صورت :

۱= ۵ : ۵ پس عدد (۱) سهم یک دختر

۲=۲×۱ سهم پسر

۱۰۶ =۶ : ۶۳۶ تومان سهم مادر

۲۱۲ =۱۰۶ × ۲ تومان سهم پسر

۳۱۸ =۱۰۶ × ۳ تومان سهم سه دختر

ارث دختران پسر میت چند حالت دارد

حالت اول نصف است به شرطی که فرع وارث مذکر و دختر میت موجود نباشد .

مثال :

اگر شخصی بمیرد و وارث بعد از او یک دختر پسر ، پدر ، مادر ، برادر پدری و مادری و عمو باشند و موجودی متوفی مبلغ(۷۱۴)تومان باشد پس سهم هریک از وارثان فوق الذکر به شرح زیر می باشد.

پدر ، مادر ، دختر پسر میت ، برادر شقیق ، عمو و مسئله در عدد (۶) صحیح است.

پدر	مادر	دختر پسر میت	برادر شقیق	عمو
$\frac{۱}{۶}$ باقی	$\frac{۱}{۶}$	$\frac{۱}{۲}$	ساقط	ساقط
۱+۱	۱	۳		

دو سهم برای پدر متوفی ، یک سهم به فرضیت ، یک سهم به عصبیّت و یک سهم برای مادر و سه سهم باقی مانده برای سه دختر پسر میت می باشد.

۱۱۹ =۶ : ۷۱۴ تومان (۱) سهم واحد

۱۱۹ =۱۱۹ × ۱ تومان سهم مادر

۲۳۸ =۱۱۹ × ۲ تومان سهم پدر

۳۵۷ =۱۱۹ × ۳ تومان سهم دختر پسر

مثال حالت دوم ثلثان است اگر نباشند دو نفر یا زیادتر از دختران میت .

مثال :

اگر زن بمیرد و وارث بعد از او شوهر ، دو دختر پسر میت و یک برادر پدری میت و موجودی میت ، مبلغ(۸۱۶)تومان باشد پس سهم هرکدام از وارثین میت به صورت زیر می باشد.

زوج ، ۲ دختر پسر میت ، برادر پدری میت و مسئله در عدد (۱۲) صحیح می باشد.

زوج	۲ دختر پسر میت	برادر پدری میت
$\frac{۱}{۴}$	$\frac{۲}{۳}$	چون عصبه می باشد
۳	۸	۱

پس برای شوهر میت(۳) سهم از عدد(۱۲) ، برای دو دختر پسر میت (۸) سهم ، برای برادر پدری میت باقی مانده از عدد(۱۲)که(۱) سهم است و عدد (۸) تقسیم می کنیم بر عدد(۲)تا معلوم شود دو دختر چقدر سهم می گیرند.

۴=۲ : ۸ تومان سهم هر یک از دختران

۶۸ =۱۲ : ۸۱۶ تومان سهم واحد

۲۰۴ =۶۸ × ۳ تومان حصّه ی شوهر میت

۵۴۴ =۶۸ × ۸ تومان سهم هر دو دختر

۶۸ =۶۸× ۱ تومان حصّه ی برادر پدری

حالت سوم :

سُدس ($\frac{1}{6}$) می باشد:

مثال :

اگر شخصی بمیرد و وارث در حال حیات میت دختر، برادر پدری و مادری، دختر پسر میت ، مادر میت و پدر میت بوده و مبلغ موجودی(۲۱۶)تومان باشد سهم هریک از وارثان به صورت زیر می باشد.

دختر	دختر پسر	برادر پدری و مادری	مادر	پدر
$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{6}$	ساقط از ارث	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{6}$
۳	۱		۱	۱

مسئله در عدد (۶) صحیح می باشد.

۳۶ =۶ : ۲۱۶ تومان سهم واحد

۱۰۸ =۳۶ × ۳ تومان حصّه ی دختر

۳۶ =۳۶ × ۱ تومان حصّه ی دختر پسر

۳۶ =۳۶ × ۱ تومان حصّه ی پدر

۳۶ =۳۶ × ۱ تومان حصّه ی مادر

حالت چهارم :

سقوط وارث از میراث میت است

مثال :

اگر زن بمیرد و وارث بعد از او ، دختر، پنج دختر پسر میت ، پدر ، مادر وعمو بوده و موجودی میت برای وارثان مبلغ(۱۸۰)تومان باشد پس سهم هریک از آن ها به شرح زیر خواهد بود.

دختر	، ۵ دخترپسر میت	، پدر	، مادر	، عمو ومسئله در عدد (۶) درست است.
$\frac{۱}{۲}$	$\frac{۱}{۶}$	$\frac{۱}{۶}$	$\frac{۱}{۶}$	ساقط از میراث
۳	۱	۱	۱	

۱۰۸ ۳۰ =۶ : ۱۸۰ تومان سهم واحد

۹۰ =۳۰ × ۳ تومان سهم دختر میت

۳۰ =۳۰ × ۱ تومان سهم ۵ دختر پسر میت

۳۰ =۳۰ × ۱ تومان سهم پدر

۳۰ =۳۰ × ۱ تومان سهم مادر

مثال :

اگر شخصی بمیرد و وارث بعد از او دو دختر میت ، یک دختر پسر میت ، برادر پدری و مادری میت و برادر مادری میت بوده و مبلغ موجودی متوفی (۹۶)تومان باشد پس سهم هریک از وارثان میت به شرح زیر خواهد بود.

دو دختر	، یک دختر پسر میت	، برادر پدری و مادری	، برادر پدری و مسئله در عدد(۳) صحیح است.
$\frac{۲}{۳}$	ساقط	باقی ۱	ساقط
۲			

۳۲=۳ : ۹۶ تومان سهم واحد

۳۲=۳۲ × ۱ تومان سهم برادر پدری و مادری

۶۴=۳۲ × ۲ تومان سهم دو دختر

۳۲=۲ : ۶۴ تومان سهم هریک از دو دختر

این حالت برای دختران است که به آن ها (مذکر) فرع وارث نباشد اگر باشد حصّه ی آن ها به شرح زیر می باشد.

مثال :

اگر شخصی بمیرد و وارث بعد از او دختر پسر میت ، پسر پسر میت و برادر پدری و مادری میت بوده و مبلغ(۱۲۳) تومان میت موجودی داشته باشد پس سهم هر یک به شرح زیر است .

دختر پسر میت ، پسر پسر میت ، برادر پدری و مادری میت و مسئله در عدد (۳) صحیح است.		
برای آن ها تمام ترکه است « للذکر مثل حظ الانثیین »		ساقط از ترکه
۱	۲	

۴۱ =۳ : ۱۲۳ تومان سهم واحد

۴۱=۴۱ × ۱ تومان سهم دختر پسر

۸۲=۴۱ × ۲ تومان سهم پسر پسر میت

حالت دوم :

مثال :

اگر شخص بمیرد و وارث بعد از فوت او ، چهار دختر پسر میت ، یک پسر پسر میت و برادر مادری بوده و مبلغ موجودی میت(۶۳۶) تومان باشد سهم هر کدام به شرح زیر است.

پسر پسر میت ، چهار دختر پسر میت ، برادر مادری میت و مسئله در عدد (۶) است.		
برای آن هاست تمام ما ترک برای مذکر در ارث متوفی دو سهم و برای مؤنث یک سهم واجب شده است .		ساقط
۲	۱+۱+۱+۱	

۱۰۶=۶ : ۶۳۶ تومان سهم واحد

۱۰۶=۱۰۶ × ۱ تومان سهم هریک از چهار دختر

۲۱۲=۱۰۶ × ۲ تومان سهم پسر پسر

حالت سوم :

مثال:

اگرشخصی بمیرد ووارث او پسر پسر میت ، چهار دختر پسر پسر میت ، مادر و عموی میت باشند و مبلغ (۷۸) تومان میت موجودی داشته باشد پس حصّه و سهم هر کدام در مسئله ی زیر دیده می شود .

پسر پسر	چهار دختر پسر پسر	مادر	عموی میت	و مسئله در عدد (۶) صحیح است.
باقی مانده	ساقط از ارث	۱/۶	ساقط	
۵		۱		

۱۳=۶ : ۷۸ تومان سهم واحد

۱۳=۱۳ × ۱ تومان سهم مادر

۶۵=۱۳ × ۵ تومان سهم پسر پسر

حالت چهارم :

مثال:

اگر شخصی بمیرد و وارث او ، یک دختر ، دو دختر پسر ، پسر پسر پسر ، پدر و مادر در حال حیات بوده و مبلغ(۹۶۰)تومان میت موجودی داشته باشد پس نصیب و سهم هر یک از وارثان فوق به شرح زیر می باشد.

دختر میت	دو دختر پسر میت	پسر پسر پسر میت	پدر	مادر	و مسئله در عدد (۶) صحیح است.
۱/۲	۱/۶	باقی مانده	۱/۶	۱/۶	
۳	۱		۱	۱	

۱۶۰=۶ : ۹۶۰ تومان سهم واحد

۴۸۰=۳ × ۱۶۰ تومان سهم دختر

۱۶۰=۱ × ۱۶۰ تومان سهم دو دختر پسر

۸۰=۲ : ۱۶۰ تومان سهم یکا یک دو دختر پسر

۱۶۰=۱ × ۱۶۰ تومان سهم پدر

۱۶۰=۱ × ۱۶۰ تومان سهم مادر

حالت پنجم :

مثال :

اگر شخصی بمیرد ووارث او دو دختر میت ، یک دختر پسر ، پسر پسر پسر ومادر ، ومقدار موجودی میت بعد از خودش مبلغ(۳۶ تومان) باشد پس سهم هر یک به شرح زیر دیده می شود.

دو دختر	، یک دختر پسر ، پسر پسر پسر	، مادر	و مسئله در عدد (۶) صحیح است.
۲/۳	باقی مانده دو حصّه ی مذکر و یک سهم حصّه ی مؤنث	۱/۶	
۴	۱	۱	

۶=۶ : ۳۶ تومان سهم واحد

۴=۲۴ × ۶ تومان سهم دو دختر

۱۲=۲ : ۲۴ تومان سهم هر یک از دو دختر

۱=۶ × ۶ تومان سهم مادر

۱=۶ × ۶ تومان سهم دختر پسر و سهم پسر پسر پسر (للذکر مثل حظ الانثیین)

۳=۲ : ۶ تومان سهم الواحد

۲=۴ × ۲ تومان سهم پسر پسر پسر میت

۱=۶ × ۶ تومان سهم مادر

۱=۲ × ۲ تومان سهم دختر پسر

فصل چهارم

۱-میراث خواهران پدری و مادری

۲- میراث خواهران پدری

۳-میراث برادران مادری

بحث اول ، نصف است

پروردگار می فرماید :

« انِ امْرُوءُ هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ اُخْتٌ فَلَها نِصْفُ مَا تَرَكَ »

« سوره ی نساء آیه ی ۱۷۶»

اگر مردی بمیرد و بعد از او اولادی باقی نماند به جز خواهری ، به آن خواهر نصف ماترک می رسد.

ب: ثلثان

پروردگار می فرماید :

« فَانْ كانَتَا اثْنَتَيْنِ فَلَهُمَا الثُّلُثان مِمّا تَرَكَ »

« سوره ی نساء آیه ی ۱۷۶»

اگر برای میت دو خواهر یا بیشتر وارث باشند ، دو ثلث یعنی از سه حصّه ، دو حصّه از ماترک به آن ها می رسد .

ج : عصبه است اگر خواهر با برادر پدری و مادری بوده باشد ، آن وقت دو سهم را مذکر می برد و یک سهم را مؤنث .

پروردگار می فرماید :

« وَ اِنْ كانوُ اِخْوَةً رِجالاً وَ نِساءً فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْاُنْثَيْنِ »

« سوره ی نساء آیه ی ۱۷۶»

حضرت (ص) فرموده است :

« اِجْعَلوُا الْاَخَوَاتِ مَعَ الْبَنَاتِ عَصَبَةً »

خواهر پدری و مادری و خواهر پدری، با دختران میت باشند عصبه اند .

د: سقوط وارث

به فرع وارث مذکر تا پایین تر برود و به پدر میت از ارث متوفی ساقط می شوند.

مثال حالت اول :

اگر شخصی بمیرد و وارث پس از او ، خواهر پدری و مادری ، برادر مادری و مادر داشته باشد و موجودی او مبلغ (۲۷۶) تومان ، پس سهم هریک از وارثان به شرح زیر است .

خواهر پدر ی و مادری،	برادر پدری ،	مادر	و مسئله در عدد (۶) صحیح است.
۱/۲	باقی مانده	۱/۶	
۳		۱	

۴۶ = ۶ : ۲۷۶ تومان سهم واحد

۱۳۸ = ۳ × ۴۶ تومان سهم خواهر پدری و مادری

۹۲ = ۲ × ۴۶ تومان سهم برادر پدری

۴۶ = ۱ × ۴۶ تومان سهم مادر میت

«اَلْأَخُ الشَّقیقُ وَ الْأَخُ لِأَبٍ لا یَکُونانِ اِلّا عَصَبَةً وَ لَیْسَ لَهُمْ فَرْضٌ مُقَدَّرٌ»

مثال حالت دوم :

اگر شخصی بمیرد و وارث در حال حیات چهار خواهر پدری و مادری ، سه برادر پدری و یک برادر مادری داشته و موجودی او مبلغ (۷۲۰) تومان باشد پس سهم هریک از آن ها به شرح زیر است .

چهار خواهر پدری و مادری ،	سه برادر مادری ،	یک برادر پدری	و مسئله در عدد (۳) صحیح است.
۲/۳	۱/۳	باقی مانده	
۲	۱		

۲۴۰ = ۳ : ۷۲۰ تومان سهم واحد

۲۴۰ = ۱ × ۲۴۰ تومان سهم برادر پدری

۸۰ = ۳ : ۲۴۰ تومان سهم هریک از سه برادر پدری

۴۸۰ = ۲۱ × ۲۴۰ تومان سهم خواهران پدری و مادری

۱۲۰ = ۴ : ۴۸۰ تومان سهم هر یک از چهار خواهران پدری و مادری

مثال حالت سوم :

اگر شخصی بمیرد و وارث و بازمانده ی متوفی برادر پدری و مادری، پنج خواهر پدری و مادری، مادر و سه زن بوده و ترکه ی به جا مانده ی متوفی (۱۶۸) تومان باشد، پس سهم هریک از وارثان به شرح زیر است.

برادر پدری و مادری ، پنج خواهر پدری و مادری	مادر	سه زن	و مسئله در عدد (۱۲) صحیح است.
باقی مانده ی ترکه میت تعصیباً للذکر مثل حظ الانثیین می باشد.	۱/۶	۱/۴	
۷	۲	۳	

۱۴ = ۱۲ : ۱۶۸ تومان سهم واحد

۲۸ = ۲ × ۱۴ تومان سهم مادر

۴۲ = ۳ × ۱۴ تومان سهم سه زن

۱۴ = ۳ : ۴۲ تومان سهم هریک از زن ها

۹۸ = ۷ × ۱۴ تومان سهم برادر پدری و مادری و پنج خواهر پدری و مادری

دو سهم برادر و یک سهم برای هر یک از خواهران

۱۴ = ۷ : ۹۸ تومان حصّه ی هر یک از خواهران پدری و مادری

۲۸ = ۲ × ۱۴ تومان حصّه ی برادر پدری و مادری

مثال حالت چهارم :

اگر شخص بمیرد و بازماندگانش دو دختر ، یک دختر پسر میت ، سه خواهر پدری و مادری ومادر بوده و میراث به جا مانده ی میت (۱۴۴) تومان باشد پس سهم هر یک از وارثان به شرح زیر است .

دو دختر	یک دختر پسر میت	سه خواهر پدری و مادری	مادر	ومسئله در عدد (۶) صحیح است
۲/۳	ساقط	باقی مانده	۱/۶	
۴		۱	۱	

۲۴ = ۶ : ۱۴۴ تومان سهم واحد

۹۶ = ۲۴ × ۴ تومان سهم دو دختر

۴۸ = ۲ : ۹۶ تومان سهم هریک از دو دختر

۲۴ = ۱ × ۲۴ تومان سهم مادر

۲۴ = ۱ × ۲۴ تومان سهم سه خواهر پدری و مادری

۸ = ۳ : ۲۴ تومان سهم هریک از سه خواهر پدری و مادری

مثال حالت پنجم :

اگر شخصی بمیرد و وارث پس از او ، پدر ، مادر و پنج خواهر شقیقات و موجودی میت (۱۵۶) تومان باشد پس سهم هر کدام از وارثان میت به شرح زیر است .

پدر	مادر	پنج خواهر پدری و مادری	و مسئله در عدد (۶) صحیح است.
باقی مانده	$\frac{۱}{۶}$	ساقط از میراث	
۵	۱		

۲۶= ۶ : ۱۵۶ تومان سهم واحد

۲۶ = ۱× ۲۶ تومان سهم مادر

۱۳۰ = ۵× ۲۶ تومان سهم پدر

مثال حالت ششم :

اگر شخصی بمیرد ، و وارث بعد از میت ، زن ، مادر ، پسر پسر میت و دو خواهر پدری و مادری و مقدار موجودی پول و ماترک میت مبلغ (۴۰۸) تومان باشد پس نصیب و سهم هریک از وارثان به شرح زیر است.

زن	مادر	پسر پسر میت	دو خواهر شقیقی	و مسئله در عدد (۲۴) صحیح است.
$\frac{۱}{۸}$	$\frac{۱}{۶}$	باقی مانده ی میراث	از میراث ساقط	
۳	۴	۱۷		

۱۷ = ۲۴ : ۴۰۸ تومان سهم واحد

۵۱ = ۳ × ۱۷ تومان سهم زن

۶۸ = ۴ × ۱۷ تومان سهم مادر

۲۸۹ = ۱۷ × ۱۷ تومان سهم پسر پسر میت

بحث دوم
ارث خواهران پدری

حالت اول نصف :

برای یک خواهر تنها به شرط نبودن فرع وارث و نبودن برادر و خواهر پدری و مادری و نبودن پدر و برادر پدری

اگر شخصی بمیرد و وارث بعد از او ، خواهر پدری، مادر ، زن و پسر عمو باشند و مقدار موجودی پس از او مبلغ (۱۴۳) تومان باشد ، سهم هریک از آن ها به شرح زیر است .

خواهر پدری	مادر	زوجه	پسر عمو	و مسئله در عدد (۱۲) صحیح است.
۱/۲	۱/۳	۱/۴	ق باقی مانده	عول ۱۲ به ۱۳
۶	۴	۳	(۰)	

پس (۶) سهم خواهر پدری و (۴) سهم مادر و (۳) سهم زوجه، مجموعاً ۱۳ سهم ، برای پسر عمو هیچ سهمی باقی نمانده است و عول در مسئله (۱۲) به (۱۳) انجام شد تا هیچ یک از وارثان نقص و کسری در سهامشان پیدا نشود.

مثال حالت دوم:

ثلثان(۲/۳)

اگر شخصی بمیرد و وارث او ، سه خواهر پدری ، سه زن ، مادر و عمو بوده و مقدار مبلغ موجودی بعد از فوت متوفی ، (۵۴۶) تومان باشد سهم هریک از آن ها به شرح زیر است .

سه خواهر پدری	سه زن	مادر	عمو	و مسئله در عدد (۱۲) صحیح است.
۲/۳	۱/۴	۱/۶	باقی مانده	عول ۱۲ به ۱۳
۸	۳	۲		

۴۲ = ۱۳ : ۵۴۶ تومان سهم واحد

۳۳۶ = ۴۲ × ۸ تومان سهم سه خواهران پدری

۱۱۲ = ۳ : ۳۳۶ تومان سهم یک خواهر پدری

۱۲۶ = ۳ × ۴۲ تومان سهم سه زن

۴۲ = ۳ : ۱۲۶ تومان سهم هر یک از سه زن

۸۴ = ۲ × ۴۲ تومان سهم مادر میت

مثال حالت سوم : سدس

تعصیب:

اگر زن بمیرد و وارث بعد از او ،شوهر، دو خواهر پدری وبرادر پدری باشند، و مبلغ موجودی بعد از فوت متوفی (۱۹۸) تومان باشد، سهم هریک به شرح زیر است.

زوج	دو خواهر پدری	برادر پدری	و مسئله در عدد (۲) صحیح است.
$\frac{1}{2}$	باقی مانده		
۱	۱	تعصیباً للذکر مثل حظ الانثیین	

تعصیب دو سهم برای برادر

و یک سهم برای دو خواهر

۹۹ = ۲ : ۱۹۸ تومان سهم واحد

۹۹ = ۱ × ۹۹ تومان سهم شوهر

۲۴/۷۵۰ = ۴ : ۹۹ تومان سهم هریک از دو خواهر پدری

۴۹/۵۰۰ = ۲ × ۲۴/۷۵۰ تومان سهم برادر پدری

مثال حالت چهارم :

سقوط :

اگر شخصی بمیرد و وارث بعد او، دو دختر، یک دختر پسر میت، مادر و دو خواهر پدری بوده و مبلغ موجودی میت ،(۷۲) تومان باشد ، سهم و حصّه ی آن ها به شرح زیر است .

دو دختر	دختر پسر میت	مادر میت	دو خواهر پدری میت	ومسئله در عدد (۶) صحیح است.
$\frac{2}{3}$	ساقط	$\frac{1}{6}$	باقی مانده	
۴		۱	۱	

« اِجْعَلوُا الْاَخَواتِ مَعَ الْبَناتِ عَصَبَةً »

۱۲ = ۶ : ۷۲ تومان سهم واحد

۴۸ = ۴ × ۱۲ تومان سهم دو دختر میت

۲۴ = ۲ : ۴۸ تومان سهم یک دختر

۱۲ = ۱ × ۱۲ تومان سهم خواهران پدری میت

۶ = ۲ : ۱۲ تومان سهم هریک از خواهران

۱۲ = ۱ × ۱۲ تومان سهم مادر میت

مثال حالت پنجم :

اگر شخص بمیرد و بعد از فوت او وارث ، دو خواهر پدری و مادری ، مادر ، خواهر پدری ، وبرادر پدری داشته باشد و موجودی پس از متوفی مبلغ (۷۲) تومان باشد ، سهم هریک از وارثان فوق به شرح زیر می باشد.

دو خواهر پدری و مادری ، مادر ،خواهر پدری، برادر پدری ومسئله در عدد (۶) صحیح است.

۲/۳	۱/۶	باقی مانده للذکرمثل حظ الانثیین
۴	۱	۱

۱۲ = ۶ : ۷۲ تومان سهم واحد

۴۸ = ۴ × ۱۲ تومان سهم دو خواهر پدری و مادری میت

۲۴ = ۲ : ۴۸ تومان سهم هریک از خواهر پدری و مادری

۱۲ = ۱ × ۱۲ تومان سهم مادر میت

۱۲ = ۱ × ۱۲ تومان سهم برادر پدری و خواهر پدری بنا به اعتبار دو سهم برای برادر و یک سهم برای خواهر پدری

۴ = ۳ : ۱۲ تومان سهم خواهر پدری

۸ = ۲ × ۴ تومان سهم برادر پدری

مثال حالت ششم :

اگر شخصی بمیرد و وارث و بازمانده ی او ، خواهر پدری و مادری ، خواهر پدری ، مادر و سه زن باشند ، نصیب و سهم هر کدام به شرح زیر است .

خواهر پدری و مادری، خواهر پدری، مادر، سه زن و مسئله در عول (۱۲)به(۱۳) صحیح است.

۱/۲	۱/۶	۱/۶	۱/۴
۶	۲	۲	۳

پس (۶) حصّه و سهم خواهر پدری و مادری در مجموع از عدد (۱۳) و دو سهم برای خواهر پدری از مجموع عدد (۱۳) و دو سهم برای مادر و سه سهم برای سه زن یعنی (۱) سهم تنها برای (۱) زن در مجموع از عدد (۱۳) و در مسئله ، عول (۱۲) به (۱۳) شده است .

مثال حالت هفتم :

اگر شخصی بمیرد و بازمانده‌گان او ، دو خواهر پدری و مادری ، دو زن ، دو خواهر پدری ،و مادر باشند ، پس سهم هر یک از آن ها ، به شرح زیر می باشد.

دو خواهر پدری و مادری	دو زن	دو خواهر پدری	مادر
۲/۳	۱/۴	ساقط	۱/۶
۸	۳		۲

و مسئله در عول ۱۲ به ۱۳ صحیح است.

پس هشت سهم برای دو خواهر پدری و مادری ، چهار سهم برای هر یک از آن ها ، سه سهم برای دو زن (سهم هریک (۱/۵) و دو سهم برای مادر ، دو خواهر پدری از ارث میت ساقط می باشند ، به واسطه ی دو خواهر پدری و مادری و هم در اثر نبودن برادر پدری، تا آنان را عصبه کند و صاحب سهم شوند .

مثال :

اگر شخصی بمیرد و وارث بعد از او، برادر پدری و مادری، دو خواهر پدری، برادر پدری، مادر و چهار زن باشند و مبلغ (۲۰۴) تومان موجودی داشته باشد پس حصّه ی هر یک از وارثان به شرح زیر است.

و مسئله در عدد (۱۲) صحیح است.

دو خواهر پدری و مادری ، برادر پدری و مادری	برادر پدری	خواهر پدری	مادر	چهار زن
باقی مانده ی ترکه برای مذکر دو سهم و برای مؤنث یک سهم	ساقط از ارث	ساقط از ارث	۱/۶	۱/۴
۷			۲	۳

۱۷ = ۱۲ : ۲۰۴ تومان سهم واحد

۱۱۹ = ۷ × ۱۷ تومان سهم دو خواهر پدری و مادری و برادر پدری و مادری ، بنا به فرضیت دو سهم برای برادر پدری و مادری و یک سهم برای دو خواهر پدری و مادری

۲۹/۷۵۰ = ۴ : ۱۱۹ تومان سهم و حصّه ی خواهر پدری و مادری

۵۹/۵۰۰ = ۲ × ۲۹/۷۵۰ تومان سهم و حصّه ی برادر پدری و مادری

۳۴= ۲ × ۱۷ تومان سهم مادر

۵۱ = ۳ × ۱۷ تومان سهم هر سه زن

۱۷ = ۳ : ۵۱ تومان سهم هریک از زن ها

مثال :

اگر شخصی بمیرد وارث بعد از او یک زن، مادر، پدر، و دو خواهر پدری باشند، پس سهم آن ها از ماترک میت به شرح زیر می باشد.

زن	مادر	پدر	دو خواهر پدری	و مسئله در عدد (۱۲) صحیح است.
$\frac{۱}{۴}$	$\frac{۱}{۶}$	باقی مانده	ساقط از ارث	
۳	۲	۷		

سه سهم برای زن ، دو سهم برای مادر ، چون مادر از ($\frac{۱}{۳}$) حجب و سهم مادر به ($\frac{۱}{۶}$) ارتقاء یافته است و گرفتن پدر باقی مانده ی ترکه ی میت، چون پدر عصبه می باشد و از ارث دو خواهر پدری میت را ساقط نموده است .

بحث سوم :

ارث برادران و خواهران مادری

سه حالت دارد :

حالت اول ($\frac{1}{6}$) برای یک مذکر و یا یک مؤنث

پروردگار می فرماید :

« وَ لَهُ اَخٌ اَوْ اُخْتٌ فَلِكُلِ واحِدٍ مِنْهُما اَلسُّدُس »

اگر اولاد مادری یک نفر باشد،خواه برادر باشد و یا خواهر ، سهم او($\frac{1}{6}$) است ، اگر بیشتر از یک نفر باشند ، ($\frac{1}{3}$) سهم به آن ها می رسد و در بین مذکر و مؤنث ، مساوی تقسیم می شود.

حالت دوم :

ثلث ($\frac{1}{3}$) برای دو نفر و یا بیشتر از وارثان میت ، که در این ما ترک و میراث ، مذکر و مؤنث مادری شریک اند و به طور تساوی در بین آن ها تقسیم می شود .

پروردگار می فرماید :

« فَاِنْ كانُوا اَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكاءٌ فِي الثُّلُثِ »

« سوره ی نساء آیه ی ۱۲»

اگر اولاد مادری، دو نفر یا بیشتر از دو نفر باشند برای آن ها از مال میت ($\frac{1}{3}$) سهم مقرر است حالت سوم سقوط وارث است، از ارث میت به فرع وارث به پدر و به پدر بزرگ.

مثال حالت اول :

نصف :

اگر شخصی بمیرد و وارثین بعد از او، برادر مادری، خواهر پدری و مادری و خواهر پدری و مادر باشند و ماترک او ، مبلغ (۱۲۶) تومان باشد، سهم هریک از آن ها به شرح زیر است .

یک برادر مادری،	یک خواهر پدری و مادری،	یک خواهر پدری ،	مادر ، و مسئله در عدد (۶) صحیح است.
۱/۶	۱/۲	۱/۶	۱/۶
۱	۳	۱	۱

۲۱ = ۶ : ۱۲۶ تومان سهم واحد

۲۱ = ۱ × ۲۱ تومان سهم برادر مادری

۲۱ = ۱ × ۲۱ تومان سهم خواهر پدری

۶۳ = ۳ × ۲۱ تومان سهم خواهر پدری و مادری

۲۱ = ۱ × ۲۱ تومان سهم مادر میت

مثال حالت دوم :

ثلث :

اگر شخصی بمیرد و وارث پس از او ، چهار برادر مادری ، سه خواهر مادری ، دو خواهر مادری و پدری و یک برادر پدری بوده و مقدار موجودی میت (۱۰۵) تومان باشد ، سهم هر یک از وارثان ، به شرح زیر است .

و مسئله در عدد (۳) صحیح است.

چهار برادر مادری، سه خواهر مادری،	دو خواهر پدری و مادری ،	یک برادر پدری
۱/۳	۲/۳	باقی مانده
۱	۲	

۳۵ = ۳ : ۱۰۵ تومان سهم واحد

۷۰ = ۲ × ۳۵ تومان سهم دو خواهر پدری و مادری

۳۵ = ۲ : ۷۰ تومان سهم هر یک از خواهر پدری و مادری

۳۵ = ۱ × ۳۵ تومان سهم برادر و خواهر مادری

۵ = ۷ : ۳۵ تومان سهم هریک از برادر و خواهر مادری

مثال حالت سوم :

سقوط وارث است از ترکه و میراث میت

اگر شخصی بمیرد و وارث بعد از او، یک برادر مادری ، دو خواهر پدری و مادری ، یک دختر پسر و یک دختر میت باشند ، پس سهم هریک از آن ها به شرح زیر است .

برادر مادری ،	خواهر پدری و مادری ،	دختر ،	دختر پسر ،	و مسئله در عدد (۶) صحیح است.
ساقط	ق	$\frac{۱}{۲}$	$\frac{۱}{۶}$	
	۲	۳	۱	

پس برای دختر از عدد (۶) نصف (۳) برای دختر پسر (۱) از عدد (۶) برای خواهر پدری و مادری چون عصبه است با دختران متوفی باقی مانده ترکه میت متعلق است به او (۲) از عدد (۶)

فصل پنجم

میراث میت برای پدر بزرگ ها و مادر بزرگ ها

بحث اول

میراث مادر بزرگ و مادر بزرگ ها

میراث مادر بزرگ ثابت شده، به فرموده ی حضرت رسول (ص) که فرموده است : « اَطْعِمُوا الْجَدّاتِ اَلسُّدْسَ »

بنابر این اگر مادر بزرگ ها تنها باشند تمام سدس را می گیرند و اگر بیشتر باشند شریک اند و به طور تساوی در بین آن ها ($\frac{۱}{۶}$) سهم تقسیم می شود، اگر در رتبه و درجه مساوی باشند مادر بزرگ نزدیک به میت حجب و منع می کند از ترکه ی میت ، مادر بزرگی که دور و با میت فاصله داشته باشد ، تمام مادربزرگ ها به شرط زنده ماندن مادر میت ، از ارث میت ساقط می شوند ، پدر بزرگ پدری میت از ارث میت ساقط می شود ، به شرط زنده ماندن پدر میت .

مثال :

اگر شخص بمیرد و وارث بعد از میت ، مادر مادر مادر ، مادر پدری پدر ، مادر مادر پدر ، مادر پدر مادر، دختر ، دختر پسر ، برادر مادر و دو خواهر پدری داشته باشد و مبلغ موجودی بعد از میت (۳۷۸) تومان باشد سهم هریک از آن ها به شرح زیرمی باشد.

و مسئله در عدد(۶) صحیح است.

مادر مادر مادر، مادر پدری پدر ، مادر مادر پدر، مادر پدری مادر	دختر	دختر پسر	برادر مادر	دو خواهر پدری
شرکاء $\frac{۱}{۶}$	$\frac{۱}{۲}$	$\frac{۱}{۶}$	ساقط از ارث	باقی مانده
۱	۳	۱		۱

۶۳ = ۶ : ۳۷۸ تومان سهم واحد

۶۳ = ۱ × ۶۳ تومان سهم سه مادر بزرگ

۲۱ = ۳ : ۶۳ تومان سهم هر یک از مادر بزرگ ها

۱۸۹ = ۳ × ۶۳ تومان سهم دختر میت

۶۳ = ۱ × ۶۳ تومان سهم دختر پسر

۶۳ = ۱ × ۶۳ تومان سهم دو خواهر پدری میت

۳۱/۵۰۰ = ۲ : ۶۳ تومان سهم هر یک از دو خواهران میت

مثال :

اگر شخص بمیرد وارث او ، مادر مادر مادر ، مادر پدر ، پدر ، دو خواهر پدری و مادری ، و یک برادر پدری داشته باشد و مقدار موجودی پس از میت مبلغ (۷۸) تومان باشد ، نصیب و سهم هر یک از وارثان به شرح زیر است .

مادر مادر مادر ،	مادر پدر ،	پدر ،	دو خواهر پدری و مادری ،	برادر پدری
ساقط	ساقط	برای او جمیع مال	ساقط	ساقط

ساقط از ارث میت ، مادر مادر مادر ، به مادر پدر ، چون مادر پدر به میت نزدیک تر است و مادر پدر میت ، ساقط از ارث میت می باشد به پدر میت نزدیکی (ام ، اب) از میت ، به سبب پدر میت است و پدر میت زنده است و برادر پدری میت از ارث میت محروم است ، چون قرابت و نزدیکی برادر پدری ، به سبب پدر میت است و پدر میت زنده است به همین منوال است ، برادر پدری و مادری میت ، پس (۷۸) تومان تماماً متعلق و وابسته به پدر میت است و مسئله در عدد (۱) خلاصه می شود.

مثال :

اگر شخص بمیرد و وارث برای ماترک متوفی ، عبارت باشند از: مادر ، پدر ، مادر بزرگ مادری وسه برادر پدری و مادری و مبلغ موجودی ماترک (۶۰) تومان باشد سهم و حصّه ی آن ها به این صورت است :

مادر ،	مادر مادر ،	پدر ،	سه برادر پدری و مادری	ومسئله در عدد (۶) صحیح است.
۱/۶	از ارث ساقط	باقی مانده	از ارث ساقط	
۱		۵		

۱۰ = ۶ : ۶۰ تومان سهم واحد

۱۰ = ۱ × ۱۰ تومان سهم مادر میت

۵۰ = ۵ × ۱۰ تومان سهم پدر میت

بحث دوم

میراث پدر بزرگ صحیح

پدر بزرگ ، صحیح آن است در سهم گرفتن میت مؤنث نباشد چون اگر در گرفتن سهم ، مؤنث با پدر بزرگ باشد به پدر بزرگ ، فاسد تلقی می شود و یا به پدر بزرگ غیر وارث که در سهم گرفتن از ذوی الارحام به حساب می آید .

برای پدر بزرگ ۵ حالت موجود است :

حالت اول :

فرض که ($\frac{۱}{۶}$) است هر وقت پدر بزرگ با فرع وارث ، مذکر باشد .

مثال :

اگر شخص بمیرد وارث بعد از او پدر پدر ، مادر پدرِ پدر ، دو برادر پدری و مادری ویک برادر مادری داشته باشد و مقدار ماترک مبلغ (۳۲۱) تومان باشد سهم هریک از آن ها به شرح زیر می باشد.

و مسئله در عدد (۳) صحیح است .

پدر پدر	مادر پدر پدر	دو برادر پدری و مادری	یک برادر مادری
	ساقط به پدر پدر		ساقط است به پدر پدر
		باقی مانده	
۱		۱+۱	

۱۰۷= ۳: ۳۲۱ تومان سهم واحد

۱۰۷ = ۱ × ۱۰۷ تومان سهم پدر بزرگ و در حصّه مساوی است با هریک از برادر پدری و مادری میت و مثل یک نفر از آن ها شده چون زیادتر از ($\frac{۱}{۶}$) گرفته اند .

حالت دوم :

فرض و تعصیب است اگر پدر بزرگ با فرع وارث مؤنث باشد .

مثال :

اگر شخص بمیرد و وارث او ، دو خواهر پدری و مادری، یک خواهر پدری، پدر بزرگ ویک برادر مادری داشته باشد و مقدار ترکه به مبلغ (۶۱۲) تومان بوده، پس سهم و حصّه ی هر یک از آن ها به شرح زیر است.

و مسئله در عدد (۳) صحیح است.

دو خواهر پدری و مادری	خواهر پدری	پدر بزرگ	برادر مادری
	ساقط از ارث	باقی مانده	ساقط از ارث میت
۲/۳	چون دو خواهر		به وسیله ی پدر بزرگ
۳ ، ۲/۳	پدری و مادری	۱	
۲ ، ۳	ترکه را برده اند		

۲۰۴ = ۳ : ۶۱۲ تومان سهم واحد

۲۰۴ = ۱ × ۲۰۴ تومان سهم پدر بزرگ

۴۰۸ = ۲ × ۲۰۴ تومان سهم دو خواهر پدری و مادری میت

حالت سوم :

تعصیب است در وقتی که پدر بزرگ با فرع وارث میت در ترکه و میراث همراه آن ها نباشد.

مثال :

اگر شخص بمیرد و وارث بعد از میت ، دو دختر ، دختر پسر ، یک خواهر پدری و مادری ، یک خواهر پدری و پدر بزرگ باشند موجودی میت مبلغ (۹۰) تومان بوده و سهم هریک از وارثان میت به این شرح است .

دو دختر، دختر پسر، خواهر شقیقه، پدر بزرگ، خواهر پدری ومسئله در عدد (۳) صحیح است.

دو دختر	دختر پسر	خواهر شقیقه، پدر بزرگ	خواهر پدری
۲/۳	ساقط	باقی مانده ارث	ساقط
۳		للذکر مثل حظ الانثیین	
۲		۱	

۳۰ = ۳ : ۹۰ تومان سهم واحد

۶۰ = ۲ × ۳۰ تومان سهم دو دختر میت

۳۰ = ۲ : ۶۰ تومان سهم هری ک از دو دختر میت

۳۰ = ۱ × ۳۰ تومان سهم پدر بزرگ و خواهر پدری و مادری

۱۰ = ۳ : ۳۰ تومان سهم خواهر پدری و مادری

۲۰ = ۲ × ۱۰ تومان سهم پدر بزرگ

حالت چهارم :

در ترکه میت سقوط وارث است از ما ترک به سبب پدر میت و به سبب جدّ میت

مثال :

اگر شخص بمیرد ووارث بعد از او ، یک خواهر پدری و مادری ، یک خواهر پدری ، مادر ، پدر بزرگ و زن باشند و مبلغ موجودی ماترک (۱۹۵) تومان باشد ، پس سهم و حصّه ی آن ها به شرح زیر است:

یک خواهر شقیقه، یک خواهر پدری، مادر، زن، پدر بزرگ ومسئله در عدد (۱۲) صحیح است.

یک خواهر شقیقه	یک خواهر پدری	مادر	زن	پدر بزرگ	
۱/۲	۱/۶	۱/۶	۱/۴	۱/۶	مسئله ۱۲ به ۱۵ عول می شود
۶	۲	۲	۳	۲	تا از سهم وارثان کم و کسری پیش نیاید.

۱۳ = ۱۵ : ۱۹۵ تومان سهم واحد

۷۸ = ۶ × ۱۳ تومان سهم خواهر پدری و مادری

۲۶ = ۲ × ۱۳ تومان سهم خواهر پدری

۲۶ = ۲ × ۳ تومان سهم مادر

۳۹ = ۳ × ۱۳ تومان سهم زن

۲۶ = ۲ × ۱۳ تومان سهم پدر بزرگ

در این مسئله اگر پدر بزرگ را عصبه کنیم هیچ سهم و حصّه برایش در ترکه میت باقی نمی ماند بر این اصل عول در مسئله(۱۲)به(۱۵)کردیم تا (جدّ) صاحب فرض (۱/۶) باشد .

فرض تعیین شده در قرآن :

نصف ربع ثمن ثلثان ثلث سدس مخرج نصف (۲)، مخرج ربع (۴)، مخرج ثمن(۸)، مخرج سدس (۶)، مخرج ثلث و ثلثین (۳) می‌باشد.

نصف	ربع	ثمن	ثلثان	ثلث	سدس
۱/۲	۱/۴	۱/۸	۲/۳	۱/۳	۱/۶

و عصبه به کسی گفته می شود در صورت تنهایی تمام میراث و ماترک میت اخذ نماید و اگر تنها نباشد آن چه از صاحبان فرض باقی بماند ، می برد و بعضی از اوقات از میراث و ماترک ساقط می گردد.

حالت پنجم :

وجود جدّ :

با برادران و خواهران پدری و مادری میت می باشد و با آن ها مثل برادر میت است و حصّه ی او ($\frac{1}{6}$) و صاحب فرض است و از عصبه خارج شده و به فرضیت ، سهم برده است .

مثال :

اگر شخص بمیرد و وارث بعد از او ، مادر ، جد و سه برادر مادری و مقدار موجودی بعد از او (۶۶) تومان باشد پس سهم هریک از آن ها از ترکه میت به شرح زیر است :

مادر ،	جدّ ،	سه برادر مادری ،	و مسئله در عدد (۶) صحیح است.
$\frac{1}{6}$	باقی مانده	ساقط	
۱	۵		

۱۱ = ۶ : ۶۶ تومان سهم واحد

۱۱ = ۱ × ۱۱ تومان سهم مادر میت

۵۵ = ۵ × ۱۱ تومان سهم جدّ میت

در این مسئله منع شده برادران مادری از ترکه میت به وسیله‌ی مادر از($\frac{1}{3}$) به ($\frac{1}{6}$) بعد از آن (جدّ) آن ها را حجب کرده از ($\frac{1}{6}$) چون برادران مادری میت به جدّ ساقط می‌شوند (وجد) باقی مانده ، پس از سهم مادر($\frac{1}{6}$) است به خودش برگردانده است .